

QP Code : 03618

(2 Hours)

[Total Marks : 60]

- N.B. :** (1) All questions are **compulsory**.
 (2) All questions carry **equal** marks.

1. What is meant by Rural Development ? Explain the importance of rural development.

OR

State the various experiments of rural development undertaken in the Pre-independence period in India.

2. Discuss on the Rural Reconstruction Approach and Integrated Rural Development Approach of rural development.

OR

Define Community Development Approach and evaluate its functions.

3. "Co-operation play a very important role in rural development". Discuss.

OR

Explain the Historical-Materialistic Marxian Theory.

4. Write explanatory notes on any **two** of the following :—

- (a) Gandhian Sarvodaya Theory
- (b) Hill and Tribal area Development Programme
- (c) Theory of Balance and Unbalance Growth
- (d) Inter sectorial partnership.

[TURN OVER

QP Code : 03618

2

(मराठी रूपांतर)

(२ तास)

[एकूण गुण : ६०]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. ग्रामीण विकास म्हणजे काय ते सांगून ग्रामीण विकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील ग्रामीण विकासाचे विविध कार्यक्रम कोणते ते सांगा.

२. ग्रामीण विकासाचे ग्रामीण पुनर्रचना दृष्टिकोन आणि एकात्मिक ग्रामीण विकास दृष्टिकोन याची चर्चा करा.

किंवा

समाज विकास दृष्टिकोनाची व्याख्या सांगून त्याच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

३. "सहकार ग्रामीण विकासात महत्त्वाची भूमिका बजावते". चर्चा करा.

किंवा

मार्क्सचा ऐतिहासिक भौतिकवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर स्पष्टीकरणात्मक टिपा लिहा :-

- (अ) गांधीजींचा सर्वोदय सिद्धांत
- (ब) डोंगराळ आणि आदिवासी विभाग विकास कार्यक्रम
- (क) समतोल आणि असमतोल वाढीचा सिद्धांत
- (ड) आंतर क्षेत्रीय सहसंबंध.
